

**Говор замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Барише Чолака на 17. засједање Удружење европских сената у оквиру теме "Улога сената у процесу парламентарног одлучивања"**

**Берн, 21. октобар 2016.**

Поштовани предсједатељу, колегице и колеге предсједници сената, Даме и господо.

На самом почетку желим захвалити организаторима овогодишњег засједања Удруге еуропских сената на гостопримству, те им честитати на успјешној организацији.

Изнимно ми је задовољство што имам прилику казати неколико ријечи о парламентаризму и улози горњег дома у процесу законодавног одлучивања у Босни и Херцеговини.

Полазећи од опћег начела демократије да власт у држави проистјече из народа и припада народу, Устав БиХ је у преамбули означио Бошњаке, Хрвате и Србе као конститутивне народе који (заједно са осталима) и грађанима БиХ чине заједницу држављана која равноправно остварују власт путем својих представника. Уставотворац је, дакле, именовано конститутивне народе Бошњаке, Хрвате и Србе, као посебне колективитете и признао им једнака права тј. потенцирао посебан, равноправан и једнак статус.

У структури државне власти Босне и Херцеговине Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је представничко тијело и носитељ уставотворне и законодавне власти. Својим уставним положајем, структуром и надлежностима, Парламентарна скупштина одражава и сам карактер Босне и Херцеговине као сложене друштвене и државне заједнице, чија уставна рјешења уважавају демократске стандарде, али истодобно садрже и низ специфичних рјешења.

Та рјешења резултат су политичких компромиса постигнутих у оквиру преговора о закључивању Опћег оквирног споразума за мир у БиХ, познатијег као *Дејтонски споразум*.

Тај споразум се састоји од једанаест анекса од којих је Анекс ИВ Устав БиХ, који још увијек егзистира као дио међународног споразума, јер о њему није одлучивала Парламентарна скупштина БиХ.

Нека од рјешења у нашем уставу нажалост нису у потпуности усуглашена с међународним демократским стандардима, нити се могу срести у компаративном уставном праву, што је потврђено у два случаја од стране Еуропског суда за људска права.

Парламентарна скупштина БиХ, као законодавно тијело, састоји се од Заступничког дома и Дома народа. Парламентарна скупштина БиХ, као дводомно тијело, својом структуром и начином одлучивања изражава принципе народне суверености, равноправности три конститутивна народа и сложену државну структуру, односно чињеницу да се БиХ састоји од два ентитета - Федерације Босне и Херцеговине и ентитета Република Српска. Босна и Херцеговина је дакле једна од 17 земаља Еуропе која практикује бикамерализам.

Процес одлучивања у Парламентарној скупштини БиХ, настоји осигурати равноправност народа и грађана, те заштиту националних интереса три конститутивна народа, и представља један од најкомплициранијих парламентарних поступака.

Уставом је успостављена пуна равноправност домова, стога су закони и друге најважније одлуке усвојени тек ако су у истовјетном тексту прихваћени у оба дома.

Осим на сједницама домова, значајне парламентарне активности одвијају се у сталним и привременим повјеренствима домова, колегијима, Заједничком колегију оба дома, те путем активности председатеља, односно замјеника председатеља домова.

Допустите ми да укратко образложим прилично сложену процедуру одлучивања у домовима Парламентарне скупштине БиХ.

Дом народа састоји се од 15 изасланика, пет из реда српског народа које бира Народна скупштина Републике Српске, пет изасланика из реда хрватског народа и пет изасланика из реда бошњачког народа које бирају изасланици хрватског, односно бошњачког народа из својих клубова у федералном Дому народа.

Домом народа руководи Колегиј од три члана из три конститутивна народа, који се на функцији председатеља ротирају сваких осам мјесеци у четворогодишњем мандату.

Кворум за рад и одлучивање је девет од укупно 15 чланова Дома, од чега најмање по три из сваког од конститутивних народа.

Све одлуке у оба дома доносе се већином гласова назочних изасланика који су гласовали, под увјетом да та већина укључује једну трећину гласова изасланика из сваког ентитета. Ако већина гласова не укључује по једна трећину гласова изасланика из сваког ентитета, предсједатељ и допредсједатељи ће као повјеренство покушати исходити сугласност у року од три дана након гласовања.

Ако се сугласност не постигне, одлуке ће се усвајати већином оних који су назочни и који гласују под увјетом да гласови против не укључују двије трећине или више изасланика из једног или другог ентитета.

Дом народа БиХ, за разлику од горњих домова у другим сложеним државама компаративног федерализма попут Белгије и Швицарске, у којима су углавном равноправно представљене федералне јединице, представља конститутивне народе, те, осим редовне законодавне улоге, има специфичну улогу заштите виталног националног интереса.

У парламентарној процедури, односно у процесу одлучивања у Дому народа, сваки од три клуба (Клуб бошњачког народа, Клуб хрватског народа и Клуб српског народа) може, кроз механизам заштите виталног националног интереса, превентивно дјеловати и зауставити доношење предложене одлуке или закона, уколико већина изасланика одговарајућег клуба сматра да задиру у равноправност конститутивног народа и штетни су по витални национални интерес тога народа.

Уставом БиХ, а ни Пословником Дома народа, нису поближе дефинирана питања виталног националног интереса, стога је сваком националном изасланству- клубу у Дому народа препуштено да процијени да ли је предмет одлучивања питање које је деструктивно по витални национални интерес тога народа.

Међутим, одлука о виталном националном интересу се може донијети само уз сугласност већине изасланика из сва три клуба. У случају да један од клубова оспори да се ради о виталном националном интересу, приступа се поступку усуглашавања ставова.

Предсједатељ Дома сазива повјеренство које се састоји од по једног члана из сваког клуба конститутивних народа. Повјеренство је дужно да у року од пет дана покуша усугласити ставове.

Ако не успије усуглашавање, у поступак одлучивања укључује се Уставни суд БиХ, који има улогу медијатора. Овисно о одлуци Уставног суда, процедура доношења закона ће се наставити.

Ако Уставни суд утврди да се ради о питању деструктивном по витални интерес једнога народа, тада се одлучује по клубовима, а ако није деструктивно, одлучује се већинским уставом.

У досадашњој пракси витални национални интерес укупно је био покренут свега 11 пута, од чега је Клуб Бошњака то право користио девет пута, Клуб Хрвата два пута, док Клуб Срба није користио ту могућност јер имају двоструки “вето” гласовањем у Заступничком дому и Дому народа ПС БиХ.

Битно је нагласити да Устав БиХ није предвидио равноправан статус сва три конститутивна народа када је у питању „*право вета*“. Рјешења су таква да доводе до различитог- неравноправног статуса конститутивних народа, на штету хрватског народа, као најмалобројнијег народа у Босни и Херцеговини.

Наиме, право вета ентитетским гласовањем могу остварити Срби у оба дома, Бошњаци у Заступничком дому, док Хрвати немају ту могућност нити у једном дому.

Мали број чланова Дома, као и рад у висе повјеренстава свакако не доприноси ефикасности и квалитети рада, али за сваку интервенцију у Уставу нузан је висок ступањ сугласја међу битним политичким актерима.

Реформа Устава у овом правцу, те реформа начина избора чланова Предсједништва и реформа изборног законодавства, допринијеле би бољој организацији и учинковитијем раду Парламентарне скупштине БиХ. Тиме би се осигурали бољи увјети за квалитетнији рад, а посебно имајући у виду значај националног законодавца у процесу приступања БиХ Еуропској унији.

Хвала на позорности.